

MOL Nyrt. javaslata az új gázpiaci modellre

A Nemzeti Fejlesztési Minisztérium útjára indította a 2015. utáni magyar gázpiaci modell kialakításának folyamatát, amelyhez kérdéseket is tartalmazó konzultációs anyagot (a továbbiakban: vitaanyag) állított össze, kérvén azokra az iparági szereplők véleményét. A MOL Nyrt. (a továbbiakban: MOL) a vitaanyag kérdéseinek megválaszolásán túl fontosnak tartja, hogy saját gázpiaci modelljavaslatát egy egységes dokumentumban is megjelenítse az alábbiak szerint.

A MOL elhibázott lépésnek tartaná a vitaanyagban nevesített („Nagykereskedelmi versenymodell”, „Szabályozott ESZ + versenypiac”, „Domináns nagykereskedelmi modell”) modellek közül a „Domináns nagykereskedelmi modell” bevezetését, amely vélelmezhetően ellentétes az Európai Unió belső földgázpiacra vonatkozó szabályozási kereteivel és a „Nagykereskedelmi versenymodellhez” képest jelentős fogyasztói többletterhet okozhat, ami akár elérheti a 100Mrd Ft/év nagyságrendet is.

A „Nagykereskedelmi versenymodell” 2014/2015.-ös gázévtől való bevezetését a MOL korainak tartja, tekintettel arra, hogy további térségi infrastrukturális beruházásokra van szükség az alternatív gázforrások régióba történő eljuttatása érdekében. Ezek rendelkezésre állását követően azonban az ebben a modellben megvalósuló hatékony gáz-gáz verseny biztosíthatja a legalacsonyabb gáz beszerzési árat a másik két modellel összemérhető ellátásbiztonsági garancia mellett.

A MOL átmeneti jelleggel a „Szabályozott ESZ + versenypiac” modell bevezetését javasolja. A modellnek a MOL megítélése szerint az alábbi ismérvekkel kell rendelkeznie:

- Megfontolandó, hogy Magyarország rendelkezzen egy dedikáltan a hazai egyetemes szolgáltatói (a továbbiakban: ESZ) fogyasztói igények kielégítését szolgáló hosszú távú – de a korábbinál rövidebb lejáratú – gázszállítási szerződéssel (a továbbiakban: szerződés). Az új szerződés megkötésének időzítése kapcsán figyelembe kell venni, hogy a jelenleg érvényes ToP szerződés újratárgyalásra és meghosszabbításra került, így annak terhére nagy valószínűség szerint 2015. után is lesz beszállítás Magyarországra.
- A szerződést célszerűen a kijelölésre kerülő ESZ nagykereskedői engedélyesnek kell megkötnie az ESZ hosszú távú ár-volatilitás csökkentése érdekében.
- Az ESZ jogosultsági kört célszerű a lakossági fogyasztókra korlátozni, hiszen ennek a fogyasztói körnek a legrosszabb a tényleges alkupozíciója a szolgáltatókkal szemben.
- A vitaanyagban jelzett 3Mrd m³-es ESZ fogyasztáshoz képest kisebb mennyiséget (pl. 40-50%) és minél nagyobb arányú spot-piaci árazás érvényesítése mellett célszerű lekötni a szerződésben, különben egyrészt – a már most is részben jelen lévő – gáz-gáz verseny pozitív hatásait (pl. olcsóbb nyugati források) nem lehet eljuttatni az ESZ fogyasztói körhöz, másrészt a többletek kezelése torzítani és drágítani fogja a kialakításra kerülő árszabályozási rendszert.
- Az ESZ nagykereskedő 2-3 évente írjon ki forrástendert a fennmaradó 50-60%-os ESZ fogyasztói igények fedezésére, amin egymással versengő hazai és külföldi források tudnak diszkriminációmentesen ajánlatot tenni, biztosítva az elérhető legalacsonyabb árat. A tenderkiírást célszerű időben ütemezetten lebonyolítani, ezzel is simítva az esetlegesen kialakuló árvolatilitás hatását.
- Az ESZ fogyasztáson esetlegesen keletkező többletek és hiányok kezelését szervezett piacon kell megoldani az átláthatóság biztosítása érdekében, mert csak így szavatolható az ESZ és versenypiaci fogyasztók árainak torzulásmentessége.
- Az ESZ árszabályozásnak a vonatkozó földgázirányelvnek megfelelően ex-postnak kell lennie, hogy az ESZ engedélyesek az ESZ nagykereskedőtől beszerzett kevert forrás árában bekövetkezett változást, továbbá a szabályozott árrésüket érvényesíteni tudják, biztosítva ezzel a fogyasztók felé fennálló ellátási kötelezettség és szolgáltatási minőség megfelelő szinten való tartását.

Az ESZ árszabályozásban – az Országgyűlés által 2011-ben elfogadott Nemzeti Energiastratégiával összhangban – nem szabad szociálpolitikai elemeket érvényesíteni, ezzel biztosítva, hogy az ár a tényleges költségekről jelzést tudjon adni a fogyasztó felé, elősegítve pl. az energiahatékonysági beruházások előmozdítását. A szociálpolitikai kérdéseket közvetlen (nem a gázrendszeren, értsd. gázáron keresztül eljuttatott), tényleges rászorultsági alapú, támogatási rendszeren keresztül kell kezelni (pl. lakhatási támogatási rendszer). Ennek forrásául szolgálhat egy a költségvetésben kialakított céllelőirányzat, amelybe minden villamosenergia- és gázpiaci engedélyes pl. lekötött eszközeinek értéke, EBITDA, stb. alapján meghatározott százalékos befizetést teljesít.

- Tekintettel arra, hogy a modellben kialakításra kerül az ESZ nagykereskedői funkció, a végső menedékes jogintézményét célszerű ehhez az engedélytípushoz telepíteni.

- Az új modellnek biztosítania kell, hogy a nem ESZ fogyasztókért is ki tudjon alakulni megfelelő intenzitású árverseny, ezért egyrészt a gáztörvény szerinti hazai termelésű földgázra vonatkozó szabályozást ki kell vezetni a rendszerből – biztosítva ezzel a versenyképes kínálat bővülését –, másrészt meg kell építeni a még hiányzó határkeresztező kapacitásokat és biztosítani kell a szállítási irányok megfordíthatóságát, harmadrészt biztosítani kell a kapacitásokhoz való diszkriminációmentes hozzáférést is a regionális gáz-gáz verseny előnyeinek végfogyasztókhöz történő eljuttathatósága érdekében.
Fenti intézkedéseket idejekorán, még az új modell bevezetése előtt végre kell hajtani.
- A piaci likviditás fokozása érdekében – a Nemzeti Energiastratégiával összhangban – elő kell segíteni a hazai szénhidrogén kitermelés csökkenő ütemének mérséklését szolgáló beruházásokat azáltal is, hogy a bányajáradék vetítési alapjában át kell térni a tényleges értékesítési árra.
- Célszerű törekedni Magyarország regionális „hub” szerepének növelésére a hosszú távú ellátásbiztonsági célok és a gáz-gáz verseny pozitív hatásainak fogyasztókhöz való eljuttatása érdekében még úgy is, hogy rövidtávon a szabályozott eszközérték növekményével kell számolni, ami azonban középtávon a forgalom felfutásával jelentősen csökkenteni képes a szállítói tarifákat. A „hub” szerep kialakulásához elengedhetetlen ugyanakkor az is, hogy a hazai gázpiac transzparensen, diszkriminációmentesen és minél több szegmensében versenyalapon működjön, illetve a szabályozási és adózási környezet hosszú távon stabil, kiszámítható és az utóbbi regionálisan versenyképes legyen.
- Célszerű törekedni új gázfogyasztói igények rendszerbe történő bekapcsolására, gyorsítva ezzel a fajlagos kihasználtság növekedését, így pl. villamosenergia-rendszer szabályozhatóságát lehetővé tevő gáztüzelésű erőművek építésének elősegítésével. Ehhez javasolt a villamosenergia-piacot érintő kapacitásmechanizmus bevezetése.
- A hálózati infrastruktúrák árszabályozásból szintén ki kell vezetni a szociálpolitikai elemeket, így pl. az eltérő elismert tőkeköltés szabályozást, növelve ezzel az ellátásbiztonság szempontjából nélkülözhetetlen új és fenntartási célú beruházási hajlandóságot.
- A földgázellátó infrastruktúra egyetlen versenyhelyzetben lévő szegmensére a – magyarországi igényeket meghaladó kapacitásokkal jellemezhető – kereskedelmi célú földgáztárolásra indokolt a tárgyalásos alapú hozzáférés bevezetése.
- A lekötött nem megszakítható kapacitások megszakítható kapacitásként történő értékesíthetőségét biztosítani kell a földgáztárolókra a közösségi szabályokkal összhangban, tovább növelve ezzel a piac likviditását, függetlenül attól, hogy a nem megszakítható kapacitások milyen céllal kerültek lekötésre.
- A biztonsági földgázkészletezés magyarországi, jelenlegi modellje kiforrott, működőképes, a szerepek, feladatok, felelőségek koncentráltak, jól behatároltak, a jogszabályi háttér kidolgozott, azt érdemes továbbra is fenntartani. Javasolható ugyanakkor, hogy egyrészt a Magyarországra önmagában visszaható régiós ellátásbiztonság növelése érdekében a biztonsági földgázkészletezési képességet régiós országok is igénybe tudják venni pl. kormányközi egyezmények megkötésén keresztül, amivel csökkenthető a hazai fogyasztókat terhelő költségek nagysága is, másrészt, hogy az erőművek ténylegesen igénybe vehessék a biztonsági földgázkészletet, amivel párhuzamosan minimalizálni lehetne az alternatív tüzelőanyag-tartási kötelezettségüket, költséget csökkentve ezzel a villamosenergia-rendszerben.
A biztonsági földgázkészletezés fontosságát jelzi az is, hogy a kitárolási ciklus vége felé különböző okok miatt esetlegesen bekövetkező földgázellátási válsághelyzetet a kereskedelmi tárolók önmagukban nem tudják kezelni, mert a kitárolási kapacitások az alacsony töltöttségi szint miatt csak korlátozottan állnak rendelkezésre.

Budapest, 2012. november 30.